

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN
TILLHANDAHÅLLARAVDELNINGEN
UPPFÖLJNINGSENHETEN

2012

Årsrapport

*Utvärdering av
förskoleklass,
grundskola, fritidshem
och fritidsklubb*

*Sören Bernhardtz, Gunnel Eriksson, Jonas
Flodmark, Ingegerd Salomonsson, Bengt
Thorngren och Ann-Christine Valenti*

Innehållsförteckning

Uppdrag och genomförande	3
Tillvägagångssätt	4
Sammanfattande analys	5
Enheternas förutsättningar	11
Kvantitativa resultat	13
Bedömningar	21
Kunskaper, utveckling och lärande	21
Bedömning och betygssättning	26
Normer och värden – arbete mot alla former av kränkningar	29
Samverkan	33
Fritidshem - verksamhet och förutsättningar	35
Ledning och kvalitetsarbete	37
Övrigt	40

Uppdrag och genomförande

Bakgrund

Våren 2012 införde vi, de externa utvärderarna, en ny modell för utvärdering av förskoleklass, grundskola, fritidshem och fritidsklubb där vi utvärderar mot ett antal kriterier. Dessa kriterier är formulerade utifrån de målbilder som hör ihop med respektive nämndmål. I vissa fall har målbilder saknats, varför sådana utarbetats. Kriterierna (79 stycken) uttrycker en idealbild, föredömlig kvalitet som skolorna sedan bedöms mot. Dessa kriterier skickas ut till respektive skola inför utvärderingsbesöket. Även rapportmallen utgår från kriterierna.

I nära samarbete med grundskolecheferna valdes ett antal kommunala skolor ut för att omfattas av utvärdering. Från 1 mars 2012 har totalt 57 utvärderingar gjorts (skola och fritidshem). Dessutom genomfördes dels utvärderingar av två fristående skolor och tre fristående fritidshem, dels två uppföljningar av skolor som inspekterats tidigare. Totalt har våra utvärderingar omfattat cirka 15 000 elever. Denna sammanfattande rapport behandlar huvudsakligen kvaliteten i de kommunala verksamheterna.

Utvärderingsmodellen fokuserar på följande huvudområden:

- Kunskaper, utveckling och lärande
- Bedömning och betygssättning
- Normer och värden – arbete mot alla former av kränkningar
- Samverkan.
- Fritidshem
- Fritidsklubb
- Ledning och kvalitetsarbete

I utvärderingsrapporten som skickas till skolan bedöms kvaliteten i fyra olika nivåer; från ”Föredömlig kvalitet” till ”Låg eller relativt låg kvalitet”. Då föredömlig kvalitet uttrycker en idealbild är det få skolor som når upp till den nivån.

En sammanfattande analys av skolans olika verksamheter görs för att ge en helhetsbild av den utvärderade enheten. Utvärderingarna har mottagits positivt såväl av berörda skolor som av ansvariga grundskolechefer.

I denna rapport redovisas inom parentes vilket kriterium respektive bedömning speglas mot.

Tillvägagångssätt

Utgångspunkter för utvärderingen:

1. De förväntningar som Stockholms utbildningsnämnd har uttryckt på alla skolor i Stockholm oavsett huvudman i sin verksamhetsplan för 2012.
2. Nationella mål i främst läroplanen.
3. Vad samlade forskningsresultat utpekar som kännetecknande för framgångsrika skolor.
4. Underlag för våra bedömningar grundar sig på intervjuer, verksamhetsbesök, analyser av skolans styrdokument och kvantitativa data.

Sammanfattande analys

Normer och värden

I de skolor som utvärderats under 2012 visar en majoritet av pedagoger, oavsett verksamhet, ett ödmjukt och respektfullt förhållningssätt gentemot eleverna och skapar goda relationer till dem.

Skolorna bedriver ett omfattande och engagerat arbete för att skapa en arbetsmiljö som är fri från kränkningar. Dokumentationen kring detta arbete finns i skolornas planer mot diskriminering och kränkande behandling, vanligtvis sammanförda i en plan som skolorna kallar likabehandlingsplan. Ofta är dessa planer ganska omfattande och det är inte helt lätt att orientera sig i all den information som skolan i sin ambition lagt dit. En svaghet som de flesta planer har idag är att kartläggningen av eventuella riskområden inte är tillräckligt tydlig och inte heller omfattar alla verksamheter, då kartläggning av förskoleklassen, fritidshemmet eller fritidsklubben ofta saknas. Andra svagheter är att årsmål saknas utifrån genomförd kartläggning och dessutom framgår det väldigt sällan på vilket sätt eleverna varit delaktiga i framtagandet av planerna. Arbetet är inte heller alltid en naturlig del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Några skolor har använt sig av det stödmaterial för upprättande av planerna som Barn- och elevombudet tillhandahåller. Dessa planer är tydliga och lätta att överblicka.

Undervisning och lärande

De skolor som utvärderats under 2012 har mycket olika förutsättningar och deras socioekonomiska index varierar mellan 14 och 486¹. Kunskapsresultaten följer genomsnittligt det socioekonomiska indexet, men det finns också variationer i resultat mellan skolor som har likartade index och därmed likartade förutsättningar. De allra flesta lärarna har en hög ämneskompetens och en god didaktisk förmåga. Generellt bedömer vi dock att det är vanligt att lärare, men också pedagoger på fritidshem och fritidsklubbar, har för lågt ställda förväntningar på eleverna.

För att skapa en bra undervisningssituation i grundskolan är arbetsron avgörande. I brukarundersökningen får påståendet om eleverna upplever lugn och ro på lektionerna, låga värden. Våra utvärderingar visar däremot att flertalet elever har en undervisningssituation där de kan fokusera på lärandet och där det råder arbetsro. Vi kan dock konstatera att det tyvärr finns lektioner där elever varken möter en god arbetsmiljö eller får en tillräckligt bra undervisning. På fritidshemmen är elevgrupperna dessutom ofta stora vilket kan orsaka en hög ljudnivå och en orolig miljö. Det är viktigt att skolorna kommunicerar resultaten i brukarundersökningen med eleverna och diskuterar vad de lägger i begreppet arbetsro och hur resultaten kan förbättras.

Förskoleklassen är i många fall relativt isolerad från andra verksamheter. Det kan medföra att den inte fungerar som den bro mellan förskola och skola som den är tänkt att vara. Flertalet förskoleklasser arbetar tematiskt men med olika kvalitet. Det tematiska arbetet saknar ofta inslag av elevernas delaktighet samt praktiska och kreativa arbetsätt med utforskande inslag. Verksamheten bör i högre grad planeras med utgångspunkt från den röda tråd som finns i

¹ Lågt index = gynnsamma förutsättningar, högt index = svåra förutsättningar

läroplanen samt sträva efter en gemensam pedagogisk grundsyn mellan förskola och skola. Det finns inga allmänna råd från Skolverket för förskoleklassens verksamhet, vilket gör att uppdraget till viss del tolkas olika. En utvärdering av förskoleklassens organisation och verksamhet i Stockholms stad bör genomföras i syfte att utveckla och få till stånd en mer likvärdig utbildning.

När det gäller att förbättra undervisningskvaliteten är det viktigt att utveckla de arbetsätt som bäst främjar lärandet. Trots att det under lång tid varit fokus på läsning kan vi fortfarande se att tyst läsning får stort utrymme. Skolorna bör ta till sig den forskning som finns om hur man förbättrar arbetet med läsning. Det hjälper inte att läsa tyst 20 minuter per dag om det inte finns en strukturerad arbetsgång för att utveckla läsförståelsen. I detta arbete har skolbiblioteksverksamheten en central roll.

Det språkutvecklande arbetet är ett viktigt utvecklingsområde. Detta gäller inte bara skolor med många elever med annat modersmål, då arbetssättet gagnar alla elever. De skolor som medvetet och strukturerat arbetar språkutvecklande i alla ämnen och verksamheter visar på positiva resultat. Här gäller det också att involvera modersmållärare. Vi kan även konstatera att kartläggning av från utlandet nyanlända elevers kunskaper inte alltid sker på ett tillfredsställande sätt.

Skolornas möjligheter att tillhandahålla modersmålsundervisning varierar. Skolor som har få språk och många elever kan erbjuda sina elever mer undervisningstid än skolor med många olika modersmål och få elever i varje språk. För att de sistnämnda ska kunna erbjudas samma undervisningstid som de men få språk och många elever måste resurser tas från annan verksamhet.

Inkludering har fått stor genomslagskraft och många skolor har kommit långt i det arbetet. Vi ser ett stort behov av att alltid beakta vad som är bäst för den enskilde eleven och att hela tiden noga följa berörda elevers såväl sociala som kognitiva utveckling. Det är tveksamt om lärare och övriga pedagoger får tillräckligt stöd, i form av personella och kompetensmässiga insatser, för att klara av detta. Oavsett elevers stödbehov vill vi understryka vikten av tidiga insatser.

Vi ser även behov av en översyn av hur verksamhetsstödet för elever i behov av särskilt stöd fungerar. Det tycks oklart om stödet alltid går till de elever som har störst behov och vilka resultat stödet ger. Det saknas, enligt vår bedömning, ofta uppföljning på central nivå.

Vår bedömning är också att eleverna i grundskolan i högre grad bör möta utmaningar anpassade utifrån respektive elevs utgångsläge. På några enheter har man dock skapat möjligheter att läsa ett C-språk och/eller gymnasiekurser i till exempel matematik och engelska.

Lärarnas administrativa arbete har, enligt vår bedömning, vuxit under de senaste åren. Bland de uppgifter som tillkommit är skriftliga omdömen och individuella utvecklingsplaner. Trots grundskoleavdelningens arbete med att tillhandahålla bedömningsstöd och blanketter för detta, har tekniska problem många gånger skapat irritation ute på skolorna. Det är önskvärt att det finns en koppling mellan den pedagogiska planeringen och skriftliga omdömen. När bedömning görs bör elevens resultat automatiskt föras in i det skriftliga omdömet. Dessutom behöver tydliga instruktioner lämnas för hur skriftliga omdömen ska skrivas ut för att få ett

hanterbart format. På skolwebben finns diverse mallar som grundskoleavdelningen utarbetat och det är positivt att skolorna på olika sätt får detta stöd. Samtidigt är det viktigt att gamla versioner plockas bort från skolwebben för att minimera risken för felanvändning. Nya mallar, som skapats för till exempel upprättande av åtgärdsprogram, behöver förankras tydligare ute på skolorna.

Det ökade administrativa arbetet har inneburit att det finns mindre tid till pedagogiska diskussioner och planering inom arbetslaget och på skolan som helhet. Vi ser även att det påverkat undervisningen negativt, då tiden ofta inte räcker till för att gemensamt planera och arbeta mer kreativt.

Studie- och yrkesvägledarnas roll bör utökas och stärkas. Eleverna bör få goda kunskaper om vad som krävs för att komma vidare i skolsystemet och hur de val man gör under grundskoletiden kan påverka framtiden. Detta arbete bör, i samarbete med lärarna, påbörjas långt tidigare än idag för att motivera eleverna till fortsatta studier.

IKT är ett verktyg för att underlätta såväl lärarnas som rektorernas arbete. Det är också en viktig del av elevernas lärande. Vi är förvånade över att IKT-standarden är så olika ute på skolorna. Det finns enheter som har "obegränsad" tillgång och andra som knappt klivit in i datavärlden. Vissa skolor kommer dessutom få svårigheter att bedriva en undervisning som gör att eleverna har möjlighet att nå kunskapskraven i den nya läroplanen, Lgr11. Det gäller exempelvis i bild, svenska, svenska som andraspråk och engelska. Fritidshemmens datortillgång varierar stort och används framför allt till spel. Dessa datorer bör kunna användas på ett mer kreativt sätt.

Flertalet fritidshem erbjuder en i grunden meningsfull fritid, stödjer elevernas sociala utveckling och stärker elevernas självkänsla. Dessutom bidrar ofta fritidshemmen till att uppfylla skolans kompensatoriska uppdrag samt erbjuda alternativa former för lärande som kompletterar elevernas kunskaper och erfarenheter. Fritidshemmen skapar ofta ett klimat där eleverna trivs och har möjlighet att delta i olika aktiviteter. Ett vanligt utvecklingsområde är dock att stimulera elevernas utveckling och lärande genom att i högre grad utmana dem utifrån deras ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter. Detta bör ske med inslag av aktiviteter som är initierade och förberedda av personalen.

Fritidsklubbarna bedriver sällan en varierad verksamhet och fungerar mer som en samlingsplats där planerade pedagogiska inslag ofta saknas. Fritidsklubbarna bör hitta former för att utveckla en större variation med en progression i verksamheten utifrån elevernas ålder och mognad. Exempelvis kan en ökad samverkan med närområdets kultur- och idrottsföreningar bidra till att eleverna utvecklar nya intressen.

Samverkan

Samverkan mellan förskola och förskoleklass har minskat sedan skolan lämnat stadsdelsnämndsområdena, vilket har inneburit att överlämning av viktig information mellan verksamheterna generellt har försämrats. Utbildningsförvaltningen har utarbetat riktlinjer för att stödja denna viktiga process. Skolorna har vanligen en plan för själva övergången mellan förskola och förskoleklass. Den bör dock oftast kompletteras med möten mellan pedagogerna i respektive verksamhet i syfte att skapa förståelse och få insyn i varandras arbetssätt för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Samverkan mellan skola och fritidshem har utvecklats i positiv riktning, men är fortfarande ett viktigt utvecklingsområde. Kvaliteten varierar stort mellan skolorna. Den kan även variera mellan arbetslagen på en skola, vilket kan bero på personliga kontakter eller att ett tydligt och gemensamt uppdrag från skolledningen saknas. Det kan i dessa fall medföra att man inte tar tillvara fritidshemspersonalens specifika kompetens, samt att resurserna inte används på ett effektivt sätt. För att åstadkomma en god samverkan mellan skola och fritidshem behöver en gemensam planeringstid finnas, så att berörda pedagoger blir väl insatta i vilka mål som finns för lektionen och hur pedagogerna med sina olika kompetenser kan bidra till att berika lärandet.

Bedömning och betygssättning

På flertalet enheter har rektor skapat förutsättningar för pedagogerna att föra bedömningsdiskussioner och det blir alltmer sällsynt att elever är missnöjda med betygssättningen. Samarbete vid rättning och bedömning av de nationella proven sker också. Detta är en positiv trend, men det behövs likväl ytterligare insatser. Ett sätt att höja bedömarkompetensen är att *alla* lärare som undervisar i ämnet, på respektive stadium, gemensamt rättar och bedömer det nationella provet varje år. Då upprätthålls lärarnas bedömarkompetens även de år då deras klasser inte gör proven. Vi ser även behov av att förskoleklassens lärare medverkar vid rättning och bedömning av de nationella proven i årskurs 3 i syfte att få en ökad förståelse för vad kravnivåerna i årskurs 3 innebär i praktiken.

Eleverna ska också lära sig att bedöma sina egna prestationer och några skolor bedriver ett bra arbete i detta avseende. Det saknas däremot oftast en genomtänkt strategi, med en progression, för hur eleverna ska tränas i självvärdering och kamratbedömning. En annan viktig framgångsfaktor är att lärarna ger eleverna ökade möjligheter att ge återkoppling på den undervisning de fått.

Utvecklingssamtal genomförs och på många skolor deltar även fritidshemspersonal i berörda årskurser. Många skolor har valt att genomföra utvecklingssamtalen i början av respektive termin, vilket ger möjlighet att sätta mål för terminens arbete i elevens individuella utvecklingsplan, IUP. Ett ökat antal skolor använder sig av elevledda utvecklingssamtal som kan genomföras på olika sätt. Det är dock viktigt att det verkligen är ett trepartssamtal där läraren ger sin syn på elevens utveckling. Där samverkan mellan skola och fritidshem är utvecklad bidrar de olika yrkeskategorierna vid utvecklingssamtalen till att ge en gemensam bild av elevens trivsel, utveckling och lärande. Med en större kunskap om elevernas IUP har även fritidshemspersonalen bättre förutsättningar att bidra till en högre måluppfyllelse i skolan genom att stimulera elevens lärande. Detta gäller speciellt elever i behov av särskilt stöd.

Inför utvecklingssamtalen upprättar lärarna skriftliga omdömen, men kvaliteten skiftar och bedömningarna är inte alltid formativa, alltså också framåtsyftande. Kopplingen mellan de skriftliga omdömena och den framåtsyftande planeringen i IUP:n är inte alltid tydlig. Det är också vanligt att denna inte blir ett levande verktyg för elevens fortsatta lärande som den är avsedd att vara.

Resultat

Kunskapsresultaten varierar oavsett om man beaktar resultat på nationella prov eller slutbetyg. De flesta skolor analyserar resultaten från de nationella proven och använder analysen som ett led i förbättringsarbetet. Det är dock inte självklart för alla skolor att ta

tillvara resultaten och det som kan utläsas av de olika delproven, utan på vissa skolor bara konstaterar man att "så här blev det". Det är dessutom ett relativt stort antal elever som inte genomför proven i årskurs 9, men orsaken analyseras sällan. Det är angeläget att skolorna genomför proven i enlighet med gällande bestämmelser där alla deltar.

Resultaten på de nationella proven i årskurs 3 är genomsnittligt goda, men i årskurs 6 håller inte resultaten samma nivå. Detta bör bli föremål för vidare analys och åtgärder .

De genomsnittliga kunskapsresultaten avseende elevernas slutbetyg har försämrats jämfört med föregående år. Resultaten varierar mellan könen till pojkarnas nackdel och den differensen syns oftast redan i tidiga år. Även om riket som helhet visar på resultatskillnader mellan könen är det viktigt att staden tar ett krafttag för att åstadkomma en förändring.

Analyser av hur resultatbilden ser ut avseende till exempel olika socioekonomiska grupper har gjorts av förvaltningens utbildningsanalytiker. En annan viktig del att beakta är andelen sent anlända elever, vilket enligt Skolverkets definition är de elever som vistats kortare tid än två år i riket. 2012 års resultat visar att 85,9 procent av alla elever i årskurs 9 var behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram. Bland de elever som invandrat 0-2 år före examen var 23,8 procent behöriga. För en skola med många sent anlända ger detta effekter på skolans samlade resultatredovisning. Hur dessa effekter påverkar skolornas resultat tar förvaltningen fram i en särskild redovisning. För att kunna erbjuda nyanlända elever en god utbildning är det viktigt att skolorna tar reda på vilka kunskaper eleverna har med sig från utbildningen i hemlandet och, med utgångspunkt i detta, ge även dessa elever en progression i lärandet.

Inflytande

Elevernas kännedom om målen/kunskapskraven har förbättrats. Vanligtvis får eleverna veta målen/kunskapskraven genom de pedagogiska planeringar som lärarna utarbetat. Planeringarna är ofta ett stöd för eleverna även om de inte alltid tycker att de förstår allt. Däremot har eleverna generellt små möjligheter att vara delaktiga i dessa planeringar.

Det saknas oftast en planering för hur skolorna successivt, i takt med elevernas stigande ålder och mognad, arbetar för att öka elevernas delaktighet och ansvarstagande i skolans olika verksamheter. Särskilt tydligt blir det på fritidsklubbarna där elevernas möjlighet till inflytande oftast är än mer begränsat.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Generellt kan man säga att skolan styrs av ett stort antal mål både på nationell och på lokal nivå. Om antalet mål som skolorna förväntas nå är för många, är risken stor att skolorna gör en egen prioritering för att kunna fokusera på det som skolan känner är viktigast. Det är då inte alltid som dessa sammanfaller med de nationella och lokala målen vilket kan bidra till otydlig styrning.

Utifrån nämndens mål har skolorna gjort åtaganden och i många fall ser vi att samma åtagande återkommer under flera år. Detta behöver i sig inte vara fel, men det finns en stor risk att skolorna inte får syn på sina framsteg. Ett sätt att lösa detta är att göra såväl lång- som kortsiktiga åtaganden, där de sistnämnda bör omfatta verksamhetsåret. Dessutom bör arbetsätten till åtagandena tydligare visa hur skolans olika årskurser och verksamheter avser att arbeta under det kommande året.

Det bedrivs ett kvalitetsarbete på alla skolor, men det ser mycket olika ut. I allt fler verksamheter (med undantag för de flesta förskoleklasser, fritidshem och fritidsklubbar), formuleras arbetsplaner på såväl övergripande som arbetslagsnivå, vilka sedan följs upp, utvärderas och analyseras. Det finns i dessa fall en koppling mellan verksamhetens uppsatta mål och valda arbetssätt som ger avtryck i verksamheten och förhoppningsvis leder till förbättringar.

Många skolor har arbetat fram ett kvalitetshjul för att synliggöra tidpunkter och innehåll i olika uppföljnings- och utvärderingsinsatser. Dock omfattar detta sällan alla verksamheter. På många skolor, fritidshem och fritidsklubbar saknas fortfarande heltäckande rutiner för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas. Särskild vikt bör läggas på att analysera resultat. Summativa sammanställningar av olika slag är ett nödvändigt underlag som bör ligga till grund för en fördjupad analys. Det är viktigt att den fördjupade analysen, som varje enskild skola gör, även kompletteras med kunskap om undervisningens kvalitet och de förutsättningar som elever och lärare arbetat under.

Fritidshemmen har jämfört med riket i genomsnitt en låg andel personal med pedagogisk högskoleutbildning. Personalen på fritidsklubbarna har också generellt en låg utbildningsnivå. Detta varierar dock från skola till skola och vi kan se ett samband mellan hög utbildningsnivå och hög kvalitet i verksamheten, varför andelen pedagogiskt högskoleutbildade bör öka.

Några rektorer genomför, eller planerar, resultatdialoger med arbetslagen och/eller den enskilde medarbetaren. Detta sätt att möta arbetslagen ser vi som värdefullt och kan bli en framgångsfaktor.

Rektorenas arbetsbelastning är fortsatt hög. För att skapa förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap och för att få en god bild av den enskilde pedagogens arbete bör rektor ha möjlighet att se vad som händer i klassrummen, på fritidshemmet och på fritidsklubben. Idag begränsas dock rektorenas tid av andra arbetsuppgifter, bland annat administrativa, vilket leder till att endast ett fåtal rektorer idag är ute i de verksamheter de är ansvariga för. Att underlätta för rektorerna att leda den pedagogiska verksamheten är ett viktigt utvecklingsområde.

Enheternas förutsättningar

Index enligt stadens socioekonomiska resursfördelningsmodell: 14 – 486

Index, i de utvärderade skolorna, varierar enligt ovan.

Index i resursfördelningsmodellen baseras på följande socioekonomiska bakgrundsfaktorer hos skolans elever:

- Andel (%) ekonomiskt bistånd
- Andel (%) invandrade 0-2 år
- Andel (%) invandrade 3-6 år
- Andel (%) med vårdnadshavare med högst förgymnasial utbildning
- Andel (%) med vårdnadshavare med högst gymnasial utbildning
- Andel (%) med vårdnadshavare med eftergymnasial utbildning
- Andel (%) boende med en eller ingen vårdnadshavare
- Boendemiljö (antar värden 1-4 baserat på ovanstående variabler)
- Skolmiljö (antar värden 1-4 baserat på ovanstående variabler)

Dessa variabler har tagits fram genom att ett stort antal variabler statistiskt har samkörts med utbildningsresultat. De ovanstående variablerna har visat sig i hög grad statistiskt samvariera med elevers och skolors utbildningsresultat. Variablerna används därför som underlag för fördelning av en del av skolornas elevpeng. De används i denna rapport delvis som utgångspunkt vid bedömning av skolans prestation avseende kunskapsresultaten. Indexet fungerar så här: Ju lägre indexvärde, ju gynnsammare förutsättningar. De lägsta indexvärdena ligger nära 0, medan de högsta ligger över 400.

Antal lärare per 100 elever (Stockholm och riket):

	Läsåret 2009/10	Läsåret 2010/11	Läsåret 2011/12
Grundskolan, kommunal	8,4	8,1	7,9
Grundskolan, fristående	7,0	7,5	7,4
Riket	8,2	8,3	8,3

Källa: Skolverket

Andel (%) lärare med pedagogisk högskoleexamen (Stockholm och riket):

	Läsåret 2009/10	Läsåret 2010/11	Läsåret 2011/12
Grundskolan, kommunal	82,8	83,3	84,3
Grundskolan, fristående	63,3	62,2	65,7
Riket	86,5	85,9	86,8

Källa: Skolverket

Fritidshemmets personal och elever läsåret 2011/12:

	Andel (%) årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning	Antal elever per årsarbetare	Antal elever per anställd
Fritidshem,	35	15,4	11,8

kommunala			
Fritidshem, fristående	22	19,9	11,8
Stockholms stad, totalt	33	16,1	11,8
Riket, totalt	55	20,4	12,3

Källa: Skolverket

Kvantitativa resultat

A. Betygsresultat och resultat från nationella prov av olika slag i tabeller och diagram²:

NP åk 3, 2012			
Matematik			
	Antal elever i Stockholm oavsett huvudman	Andel (%) elever i Stockholm som nått kravnivån i kommunala respektive fristående skolor. (Fristående skolor inom parentes).	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever i riket
Delprov			
Mätning, geometriska begrepp	8021	91,8 (87,4)	89,2
Matematiska likheter, huvudräkning	8021	92,3 (88,6)	89,7
Räknesättens egenskaper	8021	94,2 (90,2)	91,5
Mönster, huvudräkning	8021	92,1 (87,8)	88,3
Skriffliga räknemetoder	8021	87,8 (80,4)	83,3
Bråk och huvudräkning	8021	90,6 (85,9)	86,3
Kommunikation och begrepp	8021	93,9 (92,2)	92,4

Källa: Skolverket

NP åk 3, 2012			
Svenska			
	Antal elever i Stockholm oavsett huvudman	Andel (%) elever i Stockholm som nått kravnivån i kommunala respektive fristående skolor. (Fristående skolor inom parentes).	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever i riket
Delprov			
Muntlig uppgift	6582	98,4 (96,2)	97,4
Läsning skönlitterär text	6582	97,4 (96,1)	95,3
Läsning faktatext	6582	96,2 (94,2)	92,4
Elevers högläsning	6582	95,6 (94,3)	93,4
Elevers textsamtal	6582	97,9 (96,3)	96,5
Skrivuppgift: berättande text	6582	92,8 (89,6)	89,8
Skrivuppgift: stavning,	6582	91,6 (87,8)	87,0

² Resultat inom parentes gäller fristående skolor i Stockholm

interpunktion			
Skrivuppgift: beskrivande text	6582	89,0 (86,9)	84,7

Källa: Skolverket

NP åk 3, 2012
Svenska som
andraspråk

	Antal elever i Stockholm oavsett huvudman	Andel (%) elever i Stockholm som nått kravnivån i kommunala respektive fristående skolor. (Fristående skolor inom parentes).	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever i riket
Delprov			
Muntlig uppgift	1439	89,3 (97,3)	87,1
Läsning skönlitterär text	1439	86,3 (77,5)	79,7
Läsning faktatext	1439	83,3 (76,3)	74,4
Elevers högläsning	1439	83,0 (81,1)	77,5
Elevers textsamtal	1439	86,6 (84,3)	82,6
Skrivuppgift: stavning och interpunktion	1439	80,1 (76,9)	76,2
Skrivuppgift: läsbarhet	1439	78,1 (66,9)	70,8
Skrivuppgift: beskrivande text	1439	70,8 (53,0)	60,9

Källa: Skolverket

NP åk 6, 2012
Engelska

	Antal elever i Stockholm oavsett huvudman	Andel (%) elever i Stockholm som nått kravnivån i kommunala respektive fristående skolor. (Fristående skolor inom parentes).	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever i riket
Delprov			
Muntlig interaktion/produktion	7540	89,5 (91,6)	88,4
Receptiv förmåga	7540	92,5 (92,3)	89,5
Skriftlig produktion	7540	89,5 (90,8)	86,8

Källa: Skolverket

NP åk 6, 2012

Matematik			
	Antal elever i Stockholm oavsett huvudman	Andel (%) elever i Stockholm som nått kravnivån i kommunala respektive fristående skolor. (Fristående skolor inom parentes).	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever i riket
Delprov			
Muntligt delprov	7540	91,6 (91,9)	91,1
Uppgifter kring ett tema (miniräknarfri)	7540	87,6 (87,2)	84,3
Uppgifter kring ett tema (miniräknare tillåten)	7540	91,5 (91,9)	89,4
Begrepp och metoder	7540	83,3 (82,6)	81,1

Källa: Skolverket

NP åk 6, 2012 Svenska			
	Antal elever i Stockholm oavsett huvudman	Andel (%) elever i Stockholm som nått kravnivån i kommunala respektive fristående skolor. (Fristående skolor inom parentes).	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever i riket
Delprov			
Muntlighet	6267	96,0 (92,4)	93,3
Läsförståelse	6267	95,2 (92,2)	92,7
Skrivuppgift; berättande text	6267	91,1 (88,4)	87,3
Skrivuppgift; argumenterande text		89,6 (88,6)	86,9

Källa: Skolverket

NP åk 6, 2012 Svenska som andraspråk			
	Antal elever i Stockholm oavsett huvudman	Andel (%) elever i Stockholm som nått kravnivån i kommunala respektive fristående skolor. (Fristående skolor inom parentes).	Andel (%) som nått kravnivån av samtliga elever i riket
Delprov			
Muntlighet	1273	74,8 (74,8)	73,6
Läsförståelse	1273	75,3 (72,4)	65,0

Skrivuppgift; berättande text	1273	69,2 (69,3)	64,3
Skrivuppgift; argumenterande text	1273	72,9 (67,8)	63,7

Källa: Skolverket

Slutbetyg åk 9	Grundskolan, kommunala skolor i Stockholm, fristående inom parentes			Riket ³
	2010	2011	2012	2012
Genomsnittligt meritvärde	219,9 (236,3)	223,7 (239,3)	221,9 (236,0)	211,4
Andel (%) som nått målen i alla ämnen	75,0 (80,8)	77,0 (82,2)	74,6 (79,9)	77,4
Andel (%) behöriga till yrkesprogram	–	88,0 (90,8)	85,9 (91,3)	87,7

Källa: Skolverket och Stockholms stad

³ Samtliga huvudmän

Nationella provet <i>svenska</i> i relation till slutbetyget i åk 9	Grundskolan, Sthlm kommunala skolor, fristående inom parentes			Riket
	2010	2011	2012	2012
Antal elever	5266 (2023)	4852 (1942)	4644 (1974)	90124
Antal elever med provbetyg och slutbetyg	5021 (1929)	4646 (1864)	4491 (1804)	87344
Andel (%) elever med lägre slutbetyg jämfört med provbetyg	2,3 (4,1)	4,4 (6,8)	5,2 (6,0)	6,0
Andel (%) elever med lika slutbetyg jämfört med provbetyg	72,2 (70,4)	74,6 (74,1)	78,7 (77,4)	79,4
Andel (%) elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyg	25,5 (25,5)	21,0 (19,0)	16,1 (16,6)	14,6

Källa: Skolverket

Nationella provet <i>svenska som andraspråk</i> i relation till slutbetyget i åk 9	Grundskolan, Sthlm kommunala skolor, fristående inom parentes			Riket
	2010	2011	2012	2012
Antal elever	993 (262)	1030 (310)	940 (330)	9073
Antal elever med provbetyg och slutbetyg	795 (237)	840 (290)	767 (284)	7540
Andel (%) elever med lägre slutbetyg jämfört med provbetyg	2,8 (0,4)	5,7 (4,8)	4,3 (3,9)	4,9
Andel (%) elever med lika slutbetyg jämfört med provbetyg	73,1 (71,3)	76,4 (75,9)	80,8 (73,6)	76,4
Andel (%) elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyg	24,2 (28,3)	17,9 (19,3)	14,9 (22,5)	18,7

Källa: Skolverket

Nationella provet <i>matematik</i> i relation till slutbetyget i åk 9	Grundskolan, Sthlm kommunala skolor, fristående inom parentes			Rike t
	2010	2011	2012	2012
Antal elever	6259 (2285)	5882 (2252)	5584 (2304)	9919 7
Antal elever med provbetyg och slutbetyg	5807 (2091)	5284 (2009)	5086 (2025)	9228 8
Andel (%) elever med lägre slutbetyg jämfört med provbetyg	0,8 (2,2)	0,8 (1,4)	0,7 (1,3)	0,7
Andel (%) elever med lika slutbetyg jämfört med provbetyg	71,8 (73,9)	69,7 (72,5)	73,0 (76,9)	73,7
Andel (%) elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyg	27,3 (23,9)	29,6 (26,0)	26,2 (21,8)	25,6

Källa: Skolverket

Nationella provet <i>engelska</i> i relation till slutbetyget i åk 9	Grundskolan, Sthlm kommunala skolor, fristående inom parentes			Riket
	2010	2011	2012	2012
Antal elever	6259 (2285)	5882 (2252)	5584 (2304)	9919 7
Antal elever med provbetyg och slutbetyg	5744 (2128)	5406 (2086)	5162 (2048)	9361 8
Andel (%) elever med lägre slutbetyg jämfört med provbetyg	5,4 (5,2)	5,7 (7,3)	4,5 (5,5)	6,1
Andel (%) elever med lika slutbetyg jämfört med provbetyg	86,5 (83,4)	86,5 (82,9)	87,5 (85,1)	86,2
Andel (%) elever med högre slutbetyg jämfört med provbetyg	8,1 (11,5)	7,8 (9,8)	8,0 (9,4)	7,8

Källa: Skolverket

B. Resultat från brukarundersökningar i kommunala skolor⁴

Brukarundersökning; fritidshem	2011	2012		
Påstående	totalt	totalt	pojkar	flickor
Mitt barns fritidshem erbjuder meningsfulla aktiviteter	70	71	70	72
Personalen är bra på att väcka mitt barns intresse och lust att lära	68	68	65	72
Mitt barn känner sig tryggt på fritidshemmet	85	85	84	85
Svarsfrekvens	-	52		

Källa: Stockholms stad

Brukarundersökning; förskoleklass	2011	2012		
Påstående	totalt	totalt	pojkar	flickor
Lärarna är bra på att väcka mitt barns intresse och lust till att lära	81	83	81	86
Mitt barn känner sig tryggt i skolan	83	86	85	87
Jag är nöjd med hur övergången från förskola till förskoleklass har fungerat för mitt barn	-	81	80	83
Svarsfrekvens	69	71		

Källa: Stockholms stad

Brukarundersökning; åk 2	2011⁵	2012⁶		
Påstående	totalt	totalt	pojkar	flickor
Mina lärare är bra på att undervisa.	86	96	96	97
Jag känner mig trygg i skolan.	86	90	89	90
Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna.	52	64	66	62

⁴ Andel (%) av de svarande som angett värdet 4 eller 5 på en femgradig skala

⁵ Föräldrar som svarat.

⁶ Elever som svarat

Svarsfrekvens	69	80		
---------------	----	----	--	--

Källa: Stockholms stad

Brukarundersökning; åk 5	2011	2012		
Påstående	totalt	totalt	pojkar	flickor
Mina lärare är bra på att undervisa.	91	91	91	90
Jag känner mig trygg i skolan.	88	88	89	87
Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna.	54	63	63	63
Svarsfrekvens	81	86		

Källa: Stockholms stad

-: uppgift saknas

Brukarundersökning; åk 8	2011	2012		
Påstående	totalt	totalt	pojkar	flickor
Mina lärare är bra på att undervisa.	68	66	67	65
Jag känner mig trygg i skolan.	85	83	85	82
Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna.	42	46	48	44
Svarsfrekvens	71	76		

Källa: Stockholms stad

Bedömningar

Våra bedömningar grundar sig på skolornas dokumentation, verksamhetsbesök, intervjuer och kvantitativa data.

Nedanstående kriterier bygger på nationella mål, forskning och den lokala uttolkningen av dessa grunder och visar vad som kännetecknar den idealiska kvaliteten inom detta område.

Kriterier som inte redovisas i rapporten har i utvärderingen bedömts som områden med relativt hög kvalitet utan tillhörande utvecklingsområde.

Kunskaper, utveckling och lärande

Bedömning av betygsresultat och resultat från nationella prov (A):

Område med *hög* kvalitet

- På de nationella proven i matematik, svenska och svenska som andraspråk i årskurs 3 har de kommunala skolorna bättre resultat på varje delprov jämfört med såväl de fristående skolorna i kommunen som riket som helhet.

Utvecklingsområden

- Resultaten på de nationella proven i årskurs 6 har försämrats jämfört med årskurs 3. Detta är något som bör analyseras och insatser vidtas för att minska skillnaderna i resultat.
- Slutbetygen i årskurs 9 har försämrats och det finns stora skillnader mellan skolornas resultat. Detta är något som bör analyseras och insatser vidtas för att minska skillnaderna i resultat.

Undervisning och lärande, kriterier

Förskoleklass

1. *Verksamheten planeras med utgångspunkt i läroplanens första del och tillämpliga delar i läroplanens andra del.*
2. *Alla elever ges stöd och stimulans för att utvecklas så långt som möjligt.*
3. *Verksamheten är varierad där lek, skapande och språkutveckling är väsentliga delar i lärandet.*
4. *Verksamheten präglas av en helhetssyn med ett utforskande tematiskt arbetsätt.*

Grundskola/Grundsärskola

5. *Alla elever ges stöd och stimulans i alla ämnen för att utvecklas så långt som möjligt.*
6. *Lärarna har god kompetens inom sitt kunskapsområde och didaktiken.*
7. *Lärarna har god relationell kompetens och är goda ledare.*
8. *Lärarna har höga och realistiska förväntningar på eleverna.*
9. *Lärarna arbetar utifrån beprövad erfarenhet och/eller vetenskaplig grund.*
10. *Det finns en progression, en röd tråd, i elevernas lärande från förskoleklass till och med årskurs 9.*
11. *Eleverna har inflytande över undervisningens utformning.*
12. *Eleverna får i förväg veta vilka mål de arbetar mot.*
13. *Eleverna deltar i planeringen av hur undervisningen ska genomföras.*
14. *Eleverna deltar i planeringen av vilka olika former för redovisning som kommer att användas.*
15. *Eleverna vet i förväg vad som kommer att bedömas och på vilket sätt.*
16. *Lärarna arbetar för att utveckla elevernas förmåga att ta ansvar.*
17. *Eleverna möter olika arbetsätt och arbetsformer.*
18. *Återkoppling/gensvar till eleverna om deras kunskapsutveckling är en central del i undervisningen.*
19. *Modern teknik används som ett kreativt verktyg som berikar elevernas lärande.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Områden med *hög* kvalitet

- Verksamheten i förskoleklassen är varierad och pedagogerna har oftast ett tydligt språkutvecklande förhållningssätt som genomsyrar hela verksamheten. (3)
- Flertalet av lärarna i grundskolan har god kompetens inom sitt kunskapsområde och didaktiken kopplad till ämnet. (6)
- De flesta eleverna får i förväg veta vilka mål de arbetar mot. (12)

Utvecklingsområden

- Pedagogerna använder lek och skapande som verktyg i det formella lärandet medan medvetenheten att använda elevers egen lek och eget skapande i det informella lärandet varierar i förskoleklassen. Förskoleklassverksamhet där man i huvudsak antagit traditionella skolkoder bör i högre grad balansera verksamheten med förskolepedagogiska inslag där elevernas formella och informella lärande i lekens form tas till vara på ett tydligare sätt. (3)
- Planering av förskoleklassens verksamhet utgår i första hand från grundskolans kursplaner och i andra hand från läroplanens första del och tillämpliga delar i läroplanens andra del. Personalen bör göra en mer medveten och tydlig planering utifrån värdegrund samt övergripande mål och riktlinjer. (1)
- Många förskoleklasser arbetar mer eller mindre tematiskt. Temat bör dock i högre grad genomsyra hela verksamheten på så sätt att lärandet sker i ett meningsfullt sammanhang. Temats framåtskridande bör än mer bygga på elevernas delaktighet som samtidigt skapar möjligheter till ett mer utforskande arbetssätt. (4)
- Alla elever i grundskolan ges inte tillräckligt stöd och stimulans i alla ämnen för att kunna utvecklas så långt som möjligt. Detta gäller bland annat elever med annat modersmål. Skolorna bör i mycket högre omfattning arbeta språkutvecklande i alla ämnen, vilket gagnar alla elever oavsett bakgrund. Beredskapen att ge eleverna svenska som andraspråksundervisning och studiehandledning bör bli bättre. (5)
- Lärarnas relationella kompetens och ledarskap varierar liksom deras förväntningar på eleverna. Lärares (pedagogers) ledarskap kan bli tydligare och förväntningarna på eleverna kan generellt öka. (7, 8)
- Idag saknas ofta en tydlig röd tråd F-9 för att ge eleverna möjligheter att utvecklas utifrån sina förutsättningar och inte hindras i sitt fortsatta lärande. Skolorna bör medvetet arbeta för att skapa denna helhet. Det är också viktigt att det finns ett samarbete mellan skolor vid övergångar. (10)
- Skolans arbetsformer och arbetssätt är ofta ganska lika och förutsägbara, vilket inte medverkar till att öka elevernas intresse. Eleverna har rätt att vara delaktiga i planering av arbetssätt och redovisningsformer för att kunna ta ansvar för sin lärandesituation. Det finns några få skolor som kommit långt och där eleverna är med redan när det gäller att formulera lokala pedagogiska planeringar (LPP). Skolorna bör ta en diskussion med eleverna och dels komma överens om vad de ska ha inflytande över, dels hur detta ska ske. (11, 13, 14, 16, 17)
- Återkoppling/gensvar till eleverna om deras kunskapsutveckling är inte alltid en central del i undervisningen. Då, återkoppling/gensvar enligt all tillgänglig forskning, är en positiv faktor för elevernas kunskapsutveckling är detta något som skolorna bör arbeta fram strategier för. (18)
- Alla skolor har inte möjlighet att använda modern teknik som ett kreativt verktyg för att berika elevernas lärande på grund av att utrustningsnivån varierar stort. Det borde finnas

en lägsta nivå när det gäller utrustning i staden för att alla elever ska kunna få en likvärdig utbildning. (19)

Stöd för lärande/elevhälsoarbete, kriterier

20. *Samarbetet mellan skola och fritidshem bidrar till en gemensam bild av hur eleven fungerar i olika sammanhang och som underlag för adekvata stödinsatser.*
21. *Det finns goda samarbetsformer mellan förskola, förskoleklass, skola/skolor och fritidshem/fritidsklubb för att underlätta övergångar.*
22. *Det finns tydliga dokumenterade rutiner för elevhälsoarbetet som är kända i alla verksamheter.*
23. *Skolan arbetar så långt som möjligt inkluderande.*
24. *Lärarna anmäler till rektorn om det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.*
25. *Rektorn ansvarar för att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds.*
26. *Om utredningen visar att en elev är i behov av särskilt stöd utarbetas ett åtgärdsprogram av god kvalitet och som vid behov omfattar elevens hela dag.*
27. *Skolans stödinsatser utvärderas och ligger till grund för nya ställningstaganden.*
28. *Elever och personal upplever att elevhälsoarbetet bedrivs effektivt och med hög kvalitet.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Områden med *hög* kvalitet

- På de enheter där det finns en väl utvecklad samverkan mellan skola och fritidshem gagnar detta arbetssätt alla elever och i särskilt hög grad elever i behov av särskilt stöd, men även elever med annat modersmål. (20)
- Flera skolor visar på ett väl fungerande arbete när det gäller att inkludera elever utifrån varje elevs behov och förutsättningar. (23)

Utvecklingsområden

- Samarbetsformer mellan förskola, förskoleklass, skola/skolor och fritidshem/fritidsklubb för att underlätta övergångar för alla elever bör utvecklas ytterligare, även om goda exempel finns. För att skapa en likvärdighet för alla elever vad gäller övergången mellan förskola och förskoleklass bör de olika verksamheterna oavsett huvudman följa de av utbildningsförvaltningen framtagna riktlinjerna. (21)
- Skolornas arbete med en elevhälsoplan, som är känd och ett levande redskap i arbete med elever i behov av särskilt stöd, varierar och bör utvecklas. Även arbetet med att skriva åtgärdsprogram som uppfyller de formella kraven varierar. Utvärdering av insatta stödinsatser för att göra nya ställningstaganden är inte alltid självklart. Det är viktigt att skolorna skapar tydliga rutiner för elevhälsoarbetet som också ingår i det systematiska kvalitetsarbetet. (22, 26, 27, 28)
- Fritidshemspersonal har allt oftare ett uppdrag som resurs för elever i behov av särskilt stöd under skoltid. Samma personal kan under fritidshemstid ha ansvar för hela

elevgruppen. I dessa fall är det viktigt att följa upp om de elever som är i behov av särskilt stöd även får detta tillgodosett under fritidshemstid. (26)

Bedömning och betygssättning

Bedömning för lärande, kriterier

29. Lärarna utnyttjar all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och gör en allsidig bedömning av dessa kunskaper.
30. Lärarna i grundskolan formulerar varje termin, tillsammans med elev och dess vårdnadshavare, en framåtsyftande individuell utvecklingsplan (IUP) som baseras på de skriftliga omdömena.
31. Eleverna får kontinuerlig återkoppling/gensvar på sin kunskapsutveckling och tränas i självvärdering och kamratbedömning med stöd av exempelvis bedömningsmatriser.
32. Bedömning i formativt syfte används återkommande i det dagliga arbetet för att utveckla och förbättra undervisningen.
33. Eleverna får i förväg veta vad som kommer att bedömas och på vilket sätt.

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Område med hög kvalitet

- I allt större utsträckning får eleverna i förväg veta vad som kommer att bedömas och på vilket sätt. Detta sker oftast genom de pedagogiska planeringar som lärarna utarbetat. (33)

Utvecklingsområden

- Lärarna i grundskolan formulerar varje termin, tillsammans med elev och dess vårdnadshavare, en framåtsyftande individuell utvecklingsplan (IUP) som dock inte alltid baseras på de skriftliga omdömena. Dessutom förekommer det att skriftliga omdömen inte upprättas i alla ämnen och att bedömningen inte är formativ. Konsekvensen av detta är dels att eleven inte blir medveten om utvecklingsbehovet i ämnet, dels blir det svårt att upprätta en kvalitativt god framåtsyftande planering. Denna planering är oftast ett bortglömt dokument och fungerar inte som ett levande verktyg för elevens fortsatta lärande. Såväl skriftliga omdömen som den framåtsyftande planeringen bör förbättras. (30)
- På många skolor har arbetet med att utveckla elevernas förmåga till självvärdering och/eller kamratbedömning påbörjats. Detta görs ofta med stöd av de bedömningsmatriser som är en del av den pedagogiska planeringen. Hur varje skola avser att, i takt med elevernas stigande ålder och mognad, arbeta för att utveckla elevernas förmåga till själv- och kamratbedömning bör tydligt framgå i skolans dokumentation. (31)
- Bedömning i formativt syfte används inte i tillräcklig omfattning återkommande i det dagliga arbetet för att utveckla och förbättra undervisningen. Den del av formativ bedömning som framför allt saknas är elevernas syn på undervisningen. Då eleverna

sällan tillfrågas om hur undervisningen fungerar går läraren miste om viktig information för att förbättra den egna undervisningen. Insatser för att utveckla formativ bedömning bör genomföras. (32)

Likvärdig bedömning, kriterier

34. *Rektorn skapar möjlighet för lärarna att kontinuerligt diskutera bedömning och följer även upp att sådana diskussioner genomförs.*
35. *Skolan arbetar metodiskt för att förbättra lärarnas bedömarkompetens.*
36. *Skolan samverkar med andra skolor i syfte att utveckla likvärdighet i bedömning och betygssättning.*
37. *De nationella ämnesproven bedöms av andra lärare än de som sätter elevernas betyg.*
38. *Relationen mellan elevernas resultat på de nationella proven och deras slutbetyg analyseras i syfte att utveckla en god bedömaröverensstämmelse.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Område med *hög* kvalitet

- På de allra flesta skolor har arbetet med att bedöma de nationella ämnesproven utvecklats på ett bra sätt. I många fall bedöms proven av andra lärare än de som undervisar eleven och, i förekommande fall, sätter elevernas betyg. (37)

Utvecklingsområden

- Rektorena har ofta skapat möjlighet för lärarna att kontinuerligt diskutera bedömning och ett samarbete med andra skolor kring bedömning förekommer, vilket är positivt. I ämnen där det endast finns en undervisande lärare på skolan har lärare, ofta på eget initiativ, tagit kontakt med ämneskollegor på andra enheter. Då likvärdig bedömning och betygssättning spelar en allt viktigare roll i skolan bör detta arbete fortsätta. Inte minst viktigt är att betygssättande lärare i årskurs 6 får stöd i sitt arbete. (34, 36)
- Relationen mellan elevernas resultat på de nationella proven och deras slutbetyg analyseras sällan i syfte att utveckla en god bedömaröverensstämmelse. Detta bör utvecklas och framöver även inkludera resultaten på de nationella proven i årskurs 6 och det betyg eleverna får i slutet av denna årskurs. För att få ett relevant underlag för analyserna är det viktigt att alla elever deltar i de nationella proven.(38)

Normer och värden – arbete mot alla former av kränkningar

Trygghet och klimat, kriterier

39. *Alla elever upplever att de är trygga i sin skolmiljö.*
40. *Det råder arbetsro så att eleverna kan fokusera på lärandet.*
41. *Alla i skolan arbetar för att utveckla elevernas förmåga att ta ansvar och vilja att utöva inflytande.*
42. *Ordningsreglerna är utarbetade tillsammans med eleverna.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Område med *hög* kvalitet

- De flesta elever upplever att de är trygga i sin skolmiljö vilket även framgår i brukarundersökningen. (39)

Utvecklingsområden

- Det finns några skolor där elevernas upplevelse av trygghet är låg. Där berättar elever om ett hårt klimat med tufft språkbruk och att det i vissa fall förekommer utfrysning, liksom kränkningar bland annat via sociala medier. Både skolledning, all personal, elever och vårdnadshavare måste fortsätta samarbeta, för att komma tillrätta med oacceptabla beteenden. (39)
- För det mesta råder det arbetsro, som gör att elever kan fokusera på den undervisning som sker. Det finns dock variationer såväl inom skolor som mellan skolorna. Resultaten på frågor om arbetsro i brukarundersökningen får generellt låga värden på många skolor. Vissa lärare bör utveckla sitt ledarskap för att fånga elevernas intresse och öka motivationen genom att bland annat visa tilltro till eleverna och ha höga förväntningar. I vissa klasser skapar sena ankomster bristande arbetsro. I andra kan det behövas rutiner i hur lektioner ska startas och avslutas. Alla, både personal och elever, bör samarbeta för att hitta en samsyn kring vad som behövs i olika sammanhang för att skapa arbetsro. (40)
- På många skolor arbetar pedagoger för att utveckla elevernas förmåga att ta ansvar och vilja att utöva inflytande. Det är dock viktigt att eleverna blir medvetna om inom vilka områden de kan påverka och inte. Lärarna bör också synliggöra när eleverna faktiskt har påverkat. Inom de allra flesta skolor fungerar det formella inflytandet mycket väl med klassråd och elevråd. Det förekommer dock att de yngre eleverna inte alltid ges möjlighet att delta i elevrådet, vilket de bör för att successivt lära sig skolans rutiner och arbetssätt för demokrati och inflytande. (41)
- Flertalet av skolorna har tillsammans med eleverna utarbetat ordningsregler. Det finns dock skolor som utgår från samma regler år från år, vilket minskar elevernas känsla av delaktighet. För att utveckla elevernas ansvarsförmåga bör reglerna ha en positiv utformning som i sin tur kan stimulera till ett gott förhållningssätt och bemötande mellan alla på skolan. (41, 42)

Främjande och förebyggande arbete, kriterier

43. *Värdegrundsarbetet genomsyrar elevens hela dag.*
44. *Arbetet för att främja ett gott klimat omfattar alla diskrimineringsgrunder och upplevs av elever och personal hålla god kvalitet.*
45. *Det förebyggande arbetet utgår från en aktuell kartläggning av verksamhetens utvecklingsbehov och upplevs av elever och personal hålla god kvalitet.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Områden med *hög* kvalitet

- I de allra flesta skolor bedrivs ett ständigt pågående värdegrundsarbete som genomsyrar elevens hela skoldag. (43)
- I många av stadens skolor sker ett positivt arbete för att främja ett gott klimat som omfattar alla diskrimineringsgrunder. Detta arbete upplevs av elever och personal hålla god kvalitet. (44)

Utvecklingsområde

- I en del av skolornas plan/planer mot diskriminering och alla former av kränkande behandling är skillnaden mellan främjande och förebyggande arbete oklar. Detta har fört med sig att det förebyggande arbetet inte alltid utgår från en aktuell kartläggning av utvecklingsbehoven i alla verksamheter. Kartläggningen bör utmynna i några få årsmål som kontinuerligt följs upp, utvärderas och analyseras som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. All personal och alla elever bör i högre utsträckning involveras i detta arbete, då verksamhetsspecifika förhållanden ibland kan kräva särskilda mål. (45)

Beredskap för åtgärder mot kränkningar, kriterier

46. *Alla verksamheter är synliggjorda i planen/planerna mot diskriminering och kränkande behandling och planen/planerna håller hög kvalitet med utgångspunkt i skollagen, diskrimineringslagen och Skolverkets allmänna råd.*
47. *Elever och personal är delaktiga i framtagandet av planerna mot diskriminering och kränkande behandling.*
48. *Elever och personal har god kännedom om innehållet i planerna mot diskriminering och kränkande behandling.*
49. *Det finns tydliga och kända rutiner för hur olika former av kränkningar ska hanteras.*
50. *Elever och personal upplever att rutinerna för hantering av kränkningar fungerar väl.*
51. *Arbetet med de gemensamma planerna mot diskriminering och kränkande behandling ingår i det systematiska kvalitetsarbetet.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Område med *hög* kvalitet

- På många av skolorna har elever och personal varit delaktiga i framtagandet av planerna mot diskriminering och kränkande behandling, vilket medför att de har god kännedom om innehållet. Några skolor har dessutom utarbetat en förenklad/förkortad version av planerna för att underlätta de yngre elevernas förståelse. (47, 48)

Utvecklingsområden

- På flertalet skolor är inte alla verksamheter synliggjorda i planen/planerna mot diskriminering och kränkande behandling, vilket de bör vara. Det bör finnas en gemensam plan, med tydliga årsmål för respektive verksamhet utifrån en genomförd kartläggning. (46)
- De flesta skolor har tydliga och kända rutiner för hur olika former av kränkningar ska hanteras och elever och personal upplever att dessa fungerar väl. I några skolors planer saknas dock rutiner för hur man avser att agera när någon av skolans personal diskriminerar eller utsätter en elev för kränkande behandling. Även detta bör tydligt framgå i planen. (49, 50)

Samverkan, kriterier

Internt (förskoleklass, skola och fritidshem)

52. *Det finns en ömsesidig respekt mellan de olika yrkeskategorierna där deras specifika kompetens tas tillvara.*
53. *De olika yrkeskategorierna har en gemensam helhetssyn och ett varierat arbetssätt som bidrar till elevens mångsidiga utveckling och lärande.*
54. *Fritidshemmets personal medverkar vid utformandet av elevernas sociala mål i IUP:n och deltar vid elevernas utvecklingssamtal.*
55. *Det finns en gemensam planering och en pedagogisk diskussion mellan de olika yrkeskategorierna sker kontinuerligt.*
56. *Den studie- och yrkesvägledande verksamheten ger eleverna stöd inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.*

Externt

57. *Samverkan med externa aktörer (till exempel förskolor, andra skolor, socialtjänst och polis) bidrar till varje elevs utveckling och lärande.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Område med *hög* kvalitet

- På de skolor som har en utvecklad samverkan mellan skola och fritidshem får elev, vårdnadshavare och olika yrkeskategorier en gemensam bild av elevens trivsel, utveckling och lärande. Samverkan bidrar till en gemensam helhetssyn och ett varierat arbetssätt. Fritidshemmets personal deltar i alla F–3-elevs utvecklingssamtal minst en gång per läsår och kompletterar då lärarens bild av elevens utveckling och lärande utifrån fritidshemmets perspektiv. De medverkar även vid formulerandet av elevens sociala mål och vid utformandet av eventuella åtgärdsprogram. Inför utvecklingssamtalet förs också strukturerade enskilda samtal med eleverna för att kartlägga elevens hela skoldag. (52, 53, 54)

Utvecklingsområden

- Samverkan mellan skola och fritidshem har utvecklats i positiv riktning, men är fortfarande ett viktigt utvecklingsområde. De olika yrkeskategorierna samverkar ofta, men samverkan är inte alltid planerad och har inte alltid ett tydligt syfte. Kvaliteten i samverkan varierar stort mellan skolorna men kan också variera mellan arbetslagen på en skola. Detta kan bero på personliga kontakter, eller att ett tydligt uppdrag från skolledningen saknas. Det bör skapas en gemensam pedagogisk grundsyn mellan skola och fritidshem i syfte att bidra till elevernas utveckling och lärande. (52, 53)
- Gemensam planering för lärare och fritidshemspersonal är vanlig, men kvaliteten varierar. I den gemensamma planeringen tas inte alltid fritidshemspersonalens specifika kompetens till vara på bästa sätt. Ofta saknas även ett forum för diskussion om hur

pedagogerna gemensamt, utifrån sina respektive kompetenser, bäst bidrar till elevernas utveckling och lärande i förhållande till kunskapsmål och sociala mål. På fler än hälften av de skolor vi utvärderat deltar fritidshemspersonal helt eller delvis i elevernas utvecklingssamtal. Fritidshemspersonalen bör få större kunskap om elevernas IUP för att ha bättre förutsättningar att bidra till en högre måluppfyllelse genom att kunna stimulera lärandet på alternativa och lustfyllda sätt även på fritidshemstid. (52, 54, 55)

- Skolan bör utveckla rutiner och arbetssätt som ger förutsättningar för personalen att utbyta kunskaper och erfarenheter med förskolan. Detta i syfte att skapa förståelse för och få insyn i respektive verksamhets arbetssätt och uppdrag. Denna kunskap ger bättre förutsättningar för att skapa en röd tråd i elevernas lärande. (57)
- Studie- och yrkesvägledarnas arbete riktar sig idag främst till de äldre årskurserna. För att i ett tidigare skede motivera eleverna till fortsatta studier och hjälpa dem till adekvata och realistiska val bör studie- och yrkesvägledarnas roll utökas och stärkas. (56)

Fritidshem - verksamhet och förutsättningar, kriterier

58. *Elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek i förhållande till personaltäthet, andel personal med pedagogisk högskoleutbildning och hur ändamålsenliga lokaler och utemiljö är för verksamheten.*
59. *Personalen utformar verksamheten så att fritidshemmet erbjuder eleverna en meningsfull fritid som stimulerar utveckling och lärande och utmanar dem utifrån deras ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter.*
60. *Verksamheten är varierad där lek, skapande och rörelse får stort utrymme och där möjlighet även finns för vila och rekreation.*
61. *Det råder en god balans mellan barnens fria val och inslag som är initierade och förberedda av personalen.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Område med **hög** kvalitet

- Flertalet fritidshem erbjuder en i grunden meningsfull fritid och stödjer elevernas sociala utveckling. Dessutom bidrar fritidshemmen även till att uppfylla skolans kompensatoriska uppdrag med alternativa former för lärande som kompletterar elevernas kunskaper och erfarenheter. De arbetar även aktivt med att stärka elevernas självkänsla. (59)

Utvecklingsområden

- Elevgrupperna på fritidshemmen är i allmänhet stora i förhållande till lokaler och personaltäthet. Detta försvårar möjligheterna att erbjuda eleverna en stimulerande och varierad verksamhet samt att skapa en nära interaktion mellan elever och personal. Stora elevgrupper medför ofta en hög ljudnivå. Organisationen av verksamheten bör ses över så att fritidshemmen ges förutsättningar att genomföra hela sitt uppdrag. Möjlighet till vila och lugna aktiviteter i mindre grupper bör också finnas. (58)
- Fritidshemmen i Stockholm har, jämfört med riket, en låg andel personal med pedagogisk högskoleutbildning. Det varierar dock från skola till skola. Det finns ett samband mellan hög utbildningsnivå och hög kvalitet i verksamheten, varför andelen pedagogiskt högskoleutbildade bör öka. (58)
- Fritidshemmen har ofta en miljö där eleverna trivs och har möjlighet att delta i olika aktiviteter. Fritidshemmen bör dock i ökad utsträckning stimulera elevernas utveckling och lärande genom att i högre grad utmana dem utifrån deras ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter. (59)
- Det är vanligt att eleverna sysselsätter sig själva utifrån givna ramar och att personalen intar en relativt passiv roll. Det leder ofta till en rutinmässig verksamhet med bristande variation och där eleverna gör sina val utifrån traditionella könsroller. Det är därför viktigt med fler aktiviteter som är initierade och förberedda av personalen i syfte att

utmana, bredda och fördjupa elevernas kunskaper och erfarenheter. Även personalens roll i samband med elevernas fria lek bör utvecklas. (60, 61)

Fritidsklubb - verksamhet och förutsättningar, kriterier

62. *Det finns pedagogisk högskoleutbildad personal med inriktning mot den åldergrupp som verksamheten avser och verksamheten bedrivs i ändamålsenliga lokaler.*
63. *Verksamheten är varierad och erbjuder aktiviteter som är anpassade till elevernas ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter som stöd för deras utveckling och lärande.*
64. *Eleverna har stort inflytande över hur verksamheten utformas.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Utvecklingsområden

- Personalens ofta låga pedagogiska utbildningsnivå samt skiftande lokalförutsättningar ger inte likvärdiga förutsättningar att bedriva en kvalitativt god verksamhet. Kvaliteten i fritidsklubbarna bör utvecklas för att verksamheten ska leva upp till de nationella styrdokumenterna. Detta bör ske genom stöd i nya riktlinjer för Stockholms stads fritidsklubbar. (62)
- Verksamheten är sällan varierad och fungerar mer som en samlingsplats där planerade pedagogiska insatser saknas i hög grad. Ofta finns inte tillgång till ett synligt, strukturerat och inspirerande material för eleverna samt möjligheten att nyttja till exempel idrottshall, slöjd- och bildsal. Endast ett fåtal verksamheter samverkar med föreningar eller andra fritidsklubbar i närområdet. Fritidsklubbens verksamhet bör varieras med olika utmaningar och ha en progression för elever i årskurs 4–6. Samarbetet med föreningslivet bör öka i syfte att vidga elevernas intressen och erfarenheter. (63)
- Elevernas inflytande sker vanligen mer spontant med de elever som är närvarande. Det är viktigt att hitta former för inflytande där alla elever har möjlighet att delta. (64)

Ledning och kvalitetsarbete

Skolledningens arbete, kriterier

Rektorn:

65. har en väl fungerande ledningsorganisation, där alla ledare har tydliga mandat
66. utövar, liksom övriga ledare, ett nära ledarskap, vilket innebär att alla anställda blir uppmärksammade samt får återkoppling på sina arbetsprestationer
67. är, liksom övriga ledare, förtrogen med verksamheternas uppdrag och det dagliga arbetet
68. utövar, liksom övriga ledare, ett väl fungerande kommunikativt och demokratiskt ledarskap, vilket innebär att elever och anställda upplever att ledarskapet är tydligt och informationsrikt samtidigt som det finns goda möjligheter att påverka verksamhetens utformning
69. har, liksom övriga ledare, höga och realistiska förväntningar på de anställda
70. har en väl fungerande organisation som främjar utveckling samt stödjer samverkan och elevernas lärande.

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Områden med hög kvalitet

- Rektorn har i de allra flesta fall en fungerande ledningsorganisation, där alla ledare oftast har tydliga mandat. (65)
- Rektorn har i allmänhet, liksom övriga ledare, höga och realistiska förväntningar på de anställda. (69)

Utvecklingsområden

- Rektorn utövar, liksom övriga ledare ofta ett nära ledarskap, men de anställda blir inte alltid uppmärksammade och får sällan återkoppling på sina arbetsprestationer. Rektorn bör ges större förutsättningar att utöva ett nära ledarskap i alla skolans verksamheter. (66)
- Rektorn utövar ofta, liksom övriga ledare, ett fungerande kommunikativt och demokratiskt ledarskap. Det upplevs också som informationsrikt och ger goda möjligheter att påverka verksamhetens utformning. Vissa pedagoger känner dock att ledarskapet inte alltid är tydligt nog och att rektorn av olika anledningar inte tar konflikter som till exempel kan ha uppstått vid organisationsförändringar. Rektorer måste ha ett tydligt mandat och möjligheter att driva nödvändiga förändringsprocesser. (68)
- Skolorna är ofta organiserade i vad som i praktiken utgör låg- mellan- och högstadium. Samarbetet mellan stadierna är dock begränsat och de flesta skolor saknar ett tydligt F–9-perspektiv i elevernas lärande. Skolorna bör utveckla samarbetet mellan stadierna och inom olika ämnen i ett F–9-perspektiv. (70)
- Rektoreernas styrning av fritidshem och fritidsklubb varierar i kvalitet. För att utveckla verksamheterna krävs en tydligare styrning från skolledningen. (67, 69)

- Fritidshemmets personal har ofta ett samverkansuppdrag och däri kan även ingå att arbeta som resurs med elever i behov av särskilt stöd. Det är i dessa fall viktigt att rektorn tydliggör innehåll och omfattning av uppdraget. (70)

Kvalitetsarbete, kriterier

71. *All personal är förtrogna med gällande styrdokument.*
72. *Det finns ett tydligt system för kvalitetsarbetet på alla nivåer.*
73. *Kvalitetsarbetet är dokumenterat och omfattar alla verksamheter med såväl övergripande åtaganden/mål som verksamhetsspecifika.*
74. *Det finns en koppling mellan verksamhetens uppsatta mål och valda arbetssätt som ger avtryck i verksamheten och leder till förbättrade resultat.*
75. *Skolan har system för att följa upp kunskapskraven i sv/sva, ma, NO och SO i årskurs 3.*
76. *Skolan har system för att följa upp kunskapskraven i alla ämnen (ej språkval) i årskurs 6.*
77. *Skolan har system för att följa upp kunskapskraven i alla ämnen i årskurs 9.*
78. *Systematiska och kvalitativa analyser av resultat och processer genomförs på alla nivåer för att utveckla verksamheten.*
79. *Kvantitativa och kvalitativa metoder kombineras i utvärderingen av verksamheten.*

Bedömning gentemot för skolorna relevanta kriterier:

Område med *hög* kvalitet

- De flesta lärare är, inte minst sedan den nya läroplanens införande, väl förtrogna med gällande styrdokument. (71)

Utvecklingsområden

- Det bedrivs ett kvalitetsarbete på alla skolor, men det ser mycket olika ut. På många skolor saknas fortfarande heltäckande rutiner för hur kvalitetsarbetet ska ske. Skolorna bör i högre grad utgå från genomförda uppföljningar för att formulera nya utvärderingsbara årsmål. (72, 73, 74, 78)
- Alla skolor har från och med 2012 tillgång till ett av utbildningsförvaltningen skapat system för att bland annat kunna följa upp kunskapskraven i sv/sva, ma, NO och SO i årskurs 3, 6 och 9. Få skolor har dock ännu upptäckt systemets hela potential. Rätt använt kommer det att ge skolorna ett mycket bra verktyg för resultatanalyser av olika slag, ett område som är och har varit eftersatt på många skolor. (75, 76, 77, 78)
- All omsorgspersonal har inte kännedom om gällande styrdokument och om hur ett systematiskt kvalitetsarbete bedrivs. Personal i förskoleklass, fritidshem och fritidsklubb bör erbjudas kompetensutveckling inom dessa områden. (71,72)
- Målstyrningen i förskoleklass och i fritidsklubb är begränsad. De dokument som finns är mer en beskrivning av verksamheten än styrning mot mål. Då det saknas utvärderingsbara årsmål blir det otydligt vad som är vad (vision, årsmål eller befintlig rutin) och därmed svårt att följa upp och utvärdera. Det systematiska kvalitetsarbetet i dessa verksamheter bör utvecklas och synliggöras i skolans gemensamma dokumentation. (72, 73)

- Fritidshemmens verksamhet har ofta koppling till vad man gjort tidigare år, elevernas önskemål och personalens intressen. Vid utvärderingen utgår man vanligen från hur de aktiviteter man erbjudit fungerat, men mer sällan utifrån syfte och mål med dessa. Det finns även fritidshem som kommit längre i sitt kvalitetsarbete med metoder för att kartlägga elevernas behov och att följa upp verksamhetens mål. Detta leder till ett målstyrt arbete där syftet med verksamheten blir tydligt och synliggjort. Planeringen bör i högre grad utgå ifrån en aktuell kartläggning av elevernas behov och nationella styrdokument. Därefter bör utvärderingsbara mål för verksamheten utformas och kompletteras med kriterier för måluppfyllelse. Målen bör även kopplas till skolans gemensamma arbetsplan och kvalitetsredovisning i syfte att synliggöra och utveckla verksamheten. (72, 73, 74, 78)

Övrigt

Utvecklingsområden

- Skolor som är certifierade av Svenska Fotbollsförbundet styrs i dagsläget hårt när det gäller bland annat schemaläggning vilket kan påverka övrig verksamhet negativt. Detta bör följas upp.
- Verksamheter där daglig frukt ingår som en del i den planerade verksamheten är inte förenligt med en avgiftsfri skola. Om det finns behov av detta bör det bekostas av skolan.
- Många skolor informerar inte sina elevers föräldrar tydligt om de ramtider för omsorgen som har fastställts av kommunfullmäktige. Detta innebär även att några skolor inte heller erbjuder omsorg för elever där behov finns.
- På skolor där elever deltar i externa verksamheter under tiden i förskoleklass, fritidshem och fritidsklubb bör informationen till föräldrar förtydliga att det inte är en del av skolans verksamhet och att skolan därför inte heller har ansvaret för eleverna.